

ELS

ELLOIS

BERGA, 25 I 26 DE JULIOL

2026

@LUSURBEN

obseny | l'haba | autor: uben | berga@gmail.com

Els Elois: Una mirada centenària de la premsa berguedana

de **Aleix Calle Padullés**

1. Els Elois: una festa per explicar una ciutat

Hi ha festes que s'expliquen a través dels seus actes. Altres s'expliquen a través dels seus símbols. I n'hi ha algunes que, quan es miren amb perspectiva, acaben explicant tota una comunitat. Els Elois formen part d'aquest darrer grup.

Per a moltes persones de Berga, parlar dels Elois és pensar en cavalls, en carrers plens, en la remullada, en la benedicció, en els administradors, en la música o en alguns dels rituals que encara avui continuen formant part del calendari festiu de la ciutat.

Els Elois constitueixen una de les expressions més antigues, persistents i transformadores de la vida col·lectiva berguedana. Al llarg dels segles han estat alhora gremi, confraria, celebració religiosa, espai de sociabilitat, patrimoni local i, més recentment, esdeveniment cultural. Han sobreviscut a canvis econòmics, a transformacions socials, a diferents règims polítics i a noves maneres d'entendre la ciutat.

I precisament per això resulten especialment interessants. Perquè els Elois permeten observar com una comunitat manté una tradició i, al mateix temps, la transforma. Quan avui assistim a la festa, sovint tendim a veure-la com una realitat estable, gairebé immutable, com si sempre hagués estat igual. Però qualsevol aproximació històrica mostra exactament el contrari: els Elois han canviat constantment. Han canviat els seus participants, els seus rituals, els seus espais, les seves funcions i fins i tot la manera com la mateixa ciutat els ha interpretat.

Aquesta recerca parteix precisament d'aquesta idea. No es pregunta únicament què han estat els Elois. Es pregunta com s'han explicat: estudiar la festa a través de la premsa.

A primera vista podria semblar una font secundària o complementària. Però ben aviat es descobreix que els diaris, les revistes i els fulls locals no només a primera vista podria semblar una font secundària o complementària. Però ben aviat es descobreix que els diaris, les revistes i els fulls locals no només descriuen els esdeveniments. També construeixen

relats, seleccionen allò que consideren important, interpreten els canvis i contribueixen a donar significat al que passa. La premsa no és un mirall neutre. És una mirada. I observar com diferents mitjans han parlat dels Elois al llarg de més d'un segle permet veure una cosa que sovint costa detectar des del present: que cada generació ha entès la festa d'una manera diferent.

Els primers textos pràcticament ni tan sols expliquen els Elois, perquè es donaven per descomptats dins la vida ordinària de la ciutat. Després apareixen descrits com una celebració religiosa. Més endavant es transformen en expressió identitària, patrimoni local, espai cultural i finalment en un símbol capaç de dialogar, malgrat tot, amb la contemporaneïtat.

Perquè, quan una celebració comença a ser escrita, deixa de ser només una experiència col·lectiva. Es converteix també en relat. I és precisament en aquest espai —entre el fet viscut i el fet explicat— on comença aquesta història.

2. Context històric

Per entendre la dimensió mediàtica de la festa dels Elois, abans cal entendre que **no neix com una festa folklòrica**, sinó com una **institució gremial, religiosa i comunitària** profundament vinculada a l'economia tradicional de Berga. Durant segles va ser una de les celebracions més importants de la ciutat, fins al punt que gairebé tota la població hi participava.

La festa dels Elois té origen en el **gremi i confraria de Sant Eloi**, documentat a Berga des de l'edat mitjana i probablement consolidat entre finals del segle **xiv** i inicis del **xv**. Sant Eloi (Eligi de Noyon, segle **VII**) era patró dels **ferrers, manyans, treballadors del metall, traginers i oficis vinculats als animals de càrrega**. A diferència d'altres poblacions, a Berga el gremi dels Elois tenia una amplitud extraordinària: no només agrupava ferrers i traginers, sinó també altres oficis que no disposaven de gremi propi.

La confraria tenia elements propis de gran valor simbòlic, entre ells una **bandera antiga amb les aspes de Borgonya i un timbal** que la tradició relacionava amb una expedició berguedana a Algèria en temps de Carles I (segle **XVI**), objectes que encara formen part de l'imaginari de la celebració.

També es va tenir l'oportunitat de consultar documentació referent a la festa dels Elois, dipositada a l'Arxiu Comarcal del Berguedà, concretament el llibre *Memoria de las obligaciones tenen los Administradores de la confraria del glorios sant Aloy, y del que han de fer entre any, en lo temps de llur administracio* (1725). Sense entrar en una anàlisi profunda, sí que es pot copsar la diversitat de la sociologia berguedana, sobretot pel que fa a les professions. Per això, es pot veure que la seva realitat dual era una confraria (pel vessant devocional) i alhora un gremi (en la dimensió socioprofessional). En aquest sentit, es veu que era un gremi-confraria que interpel·lava el conjunt de la societat civil berguedana, almenys en la part més d'assistència social (com una cobertura social) i espiritual (les deixes en misses i patrimoni, una vegada difunts els confreres), i a totes les generacions.

Els Elois no es mantenen només com una festa popular, sinó com un **termòmetre dels canvis socials i culturals de la Berga de postguerra**. A través de la documentació que s'ha recollit (sobretot la Crònica Menuda i les actes municipals), es pot reconstruir una petita història de transformació de la celebració.

Els Elois entre tradició i canvi a la Berga de postguerra

A la Berga de 1945-1958, la festa dels Elois apareix com una de les expressions més visibles de continuïtat de la vida comunitària després de la Guerra Civil. No és casual: mentre moltes

celebracions es van reinterpretar sota el marc del nacionalcatolicisme franquista, els Elois mantenien una base molt anterior al règim, vinculada al món gremial, religiós i rural.

Un dels elements més interessants que es troben és la **transformació del ritual de l'aigua**. Segons la interpretació atribuïda a mossèn Josep Armengou a la Crònica Menuda de la Ciutat de Berga, durant la dècada de 1940 es va començar a generalitzar el costum que les onades migratòries d'altres zones d'Espanya arribades a Berga llancessin aigua des de les cases durant la celebració. Armengou assenyala que anteriorment aquesta pràctica no existia: el ritual tradicional consistia en la benedicció dels animals davant l'església per part del sacerdot i, posteriorment, el sagristà continuava el gest des de les escales de l'església de Santa Eulàlia.

Aquest detall és especialment rellevant perquè mostra que els Elois no són una festa immutable. Al contrari: allò que avui sovint es percep com un dels seus símbols principals — la remullada— apareix documentat com una **reinterpretació relativament recent**, vinculada als moviments migratoris i a nous usos socials de l'espai públic berguedà, fet que no es pot obviar que també deuria generar tensions socials internes.

La documentació que recullen les actes municipals dels ajuntaments franquistes de Berga també deixa veure que la festa continuava mantenint una estructura tradicional. El 25 de juny de 1944 es van celebrar els actes habituals amb administradors i banderer, figures pròpies de l'organització històrica dels Elois.

L'any 1949 la celebració apareix descrita amb força detall i permet reconstruir-ne el programa tradicional: passada d'animals, coca i barreja al matí, benedicció dels Elois, acompanyament musical dels administradors cap a l'ofici religiós de Sant Francesc, el conegut **Ballet de Déu** a la plaça de Sant Joan, la cursa d'animals i el Tirabol al vespre.

Però també es detecta un difícil equilibri entre tradició i modernització. El 1953 apareix un episodi especialment revelador: aquell any la festa es va celebrar només amb administradors masculins, i part dels sectors més tradicionals de Berga van rebutjar els canvis i van optar per celebrar-la pel seu compte.

Finalment, el 1957 es documenta que l'Ajuntament continuava intentant impulsar la festa, però ja sense unanimitat social. Fonts de l'època (com les actes municipals i la mateixa Crònica Menuda) defensen que no tots els berguedans donaven suport al model de celebració, fet que deixa entreveure un inici de desconnexió entre una festa nascuda del món gremial i una societat cada vegada més urbana i mecanitzada.

En conjunt, a nivell històric, els Elois apareixen com molt més que una celebració local: són un **espai on es poden observar processos de canvi cultural, transformació dels rituals, intervenció municipal i adaptació de les tradicions a la Berga contemporània**.

3.

Els Elois abans dels Elois: una aproximació a través dels mitjans que els van explicar

Tipologia de fonts i ecosistema periodístic de la festa

Abans d'intentar entendre què expliquen els articles sobre la festa dels Elois, va aparèixer una pregunta prèvia que acabaria condicionant tota la recerca: qui explicava els Elois?

A primera vista podria semblar una qüestió menor. Però ben aviat es va veure que no ho era. Quan es va iniciar la cerca sistemàtica del terme 'Elois' dins els fons de premsa digitalitzada disponibles — principalment a la Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya (XAC) i a l'Arxiu de Revistes Catalanes Antiques (ARCA)— es va observar una realitat inesperada: els Elois apareixien en publicacions molt diferents entre si.

No era el mateix trobar una referència al Full Parroquial de Berga que trobar-la a El Noticiero Universal. No era el mateix llegir Queralt que llegir Destino. No era el mateix interpretar una menció dins un òrgan del franquisme que dins una revista cultural local o un diari catalanista. Per això, abans d'estudiar la festa calia estudiar els mitjans, ja que cada capçalera construeix una mirada pròpia. I això és especialment important en una festa com els Elois, que al llarg del segle XX travessa règims polítics, transformacions econòmiques, canvis religiosos i noves formes d'entendre el patrimoni.

Per aquest motiu, la recerca no s'ha plantejat únicament com una recopilació de referències, sinó com una lectura crítica dels diferents ecosistemes periodístics que han explicat la festa. A grans trets, les fonts localitzades es poden agrupar en cinc grans blocs.

1. El primer bloc correspon a la premsa religiosa i parroquial, que constitueix el conjunt documental més abundant per als primers períodes. Aquí s'hi troben el Full Parroquial de Berga (1920-1946) i posteriorment el Full Parroquial del Bisbat de Solsona (1947-1973) amb el seu suplement berguedà. Aquestes publicacions no tenen una finalitat periodística en el sentit contemporani del terme. No busquen narrar l'actualitat. La seva funció principal és pastoral i actuen com a eina de comunicació entre parròquia i fidels. Anuncien celebracions, promouen devocions, reforcen valors religiosos i articulen comunitat. Per això els Elois hi apareixen sovint d'una manera molt concreta, com una extensió natural del calendari religiós.

2. Un segon grup correspon a la premsa religiosa-cultural berguedana, especialment representada per Queralt (1952-1965). Aquest cas és especialment interessant perquè la revista supera clarament la funció pastoral. Sota la direcció de mossèn Josep Armengou i Feliu, Queralt es converteix en un espai de reflexió sobre identitat, tradició i cultura local. En un context de franquisme i restriccions sobre la cultura catalana, molts dels seus textos funcionen com un espai semiclandestí de continuïtat cultural. I és aquí on els Elois deixen de ser només una festa religiosa per esdevenir una expressió del caràcter berguedà, com una tradició que dialoga amb els canvis socials i com un element que cal preservar. La importància de Queralt és enorme perquè probablement és el primer mitjà que no només descriu la festa, sinó que comença a pensar-la.

3. Un tercer grup correspon a la premsa cultural i divulgativa local, amb especial protagonisme d'Ecós (1956-1982). Aquest butlletí representa una mirada completament diferent. Ja no parla des de la parròquia ni des del combat ideològic. Parla des d'una comunicació "de societat" (a l'estil dels Ecós de societat de l'època). Els Elois hi apareixen integrats en un relat més ampli sobre història local, exposicions, patrimoni, museus i vida ciutadana. És precisament aquí on apareixeran alguns dels textos més importants sobre la reconstrucció moderna de la festa, la Junta Conservadora i la seva patrimonialització. Si els fulls parroquials expliquen els Elois com una realitat viva i Queralt els interpreta, Ecós els converteix en "objecte sociocultural".

4. Un quart bloc és el de la premsa política i institucional. Aquí hi entren publicacions tan diferents com Berga (1942-1951), òrgan vinculat a la Falange durant el primer franquisme; Ciutat (1979-2002), full informatiu municipal dels primers ajuntaments democràtics; Parlem-ne (1983-2010), vinculat al PSC local; o Interval (1980-1986), amb un perfil més associatiu. Aquest conjunt és especialment útil perquè mostra una transformació molt significativa. Quan la política comença a parlar dels Elois, la festa ja ha deixat de ser només religiosa. Ara també és espai públic, infraestructura cultural i instrument de ciutat.

5. Finalment apareix el cinquè gran bloc: la premsa generalista i de projecció nacional. Inclou capçaleres com La Veu de Catalunya, La Publicitat, El Noticiero Universal, Destino o fins i tot Xut!. Aquestes publicacions tenen una característica comuna: no escriuen per als Elois, sinó que escriuen per explicar Berga a persones que són fora de Berga.

Quan La Veu de Catalunya parla de la ciutat als anys deu i vint del segle XX, els Elois encara apareixen dissolts dins una identitat més àmplia. Quan La Publicitat recull referències festives, comença a aparèixer la dimensió pública. Quan El Noticiero Universal cobreix els actes dels anys seixanta, la festa ja es converteix en representació. I quan Destino parla del Museu Municipal de Berga el 1962 i inclou objectes dels Elois dins el patrimoni exposat, els Elois entren, amb els seus ets i uts, definitivament al relat cultural català.

Per això aquesta recerca no estudia només una festa. Estudia una successió de mirades. Perquè els Elois que apareixen en un full parroquial de 1924 no són exactament els mateixos que apareixen en una revista cultural de 1965 o en una publicació institucional de 1983. La festa és la mateixa (tot i les transformacions), però la manera d'explicar-la canvia.

4.

Un segle de mirades i relats sobre una festa que mai ha deixat de transformar-se (1914-2026)

Quan els Elois encara no eren patrimoni: els orígens d'un relat (1914-1943)

Durant més d'un segle, la festa ha anat deixant rastre en diaris, revistes, fulls parroquials i publicacions locals. De vegades en forma de petita nota; d'altres, convertida en crònica extensa; en alguns moments, gairebé desapareixent; en d'altres, ocupant pàgines senceres com a símbol d'identitat local. Però hi ha una pregunta que travessa tots aquests papers: **què ens expliquen realment aquests articles?**

Aquest recorregut no és una història completa de la festa. És una història de la seva representació pública. Una història sobre com els mitjans han mirat els Elois i, sense voler-ho del tot, han contribuït també a transformar-los.

Abans de la festa: quan els diaris encara parlaven del món que l'havia creat

Si busquéssim un article antic que expliqués detalladament la festa dels Elois tal com avui la coneixem, probablement quedariem decebuts. Els primers retalls localitzats no parlen de cavalcades, ni de remullades, ni de balls. Parlen d'oficis, parlen de ciutat i parlen d'una economia que avui gairebé ha desaparegut.

L'any **1914**, La Veu de Catalunya publica un llarg article dedicat a **les primitives armes de foc portàtils**. Pot semblar una referència completament aliena als Elois, però no ho és. Enmig del text apareix Berga. No hi surt per les seves festes, sinó perquè forma part d'un mapa català de producció metal·lúrgica i d'oficis tradicionals vinculats al ferro.

Aquesta dada és aparentment petita, però és reveladora. Per entendre els Elois cal recordar que abans de ser una celebració eren una estructura econòmica i social. El gremi agrupava traginers, ferrers, tractants i treballadors relacionats amb els animals i el transport. El sant patró no donava nom només a una festa: donava identitat a una comunitat laboral.

Aquesta primera aparició ens situa davant una idea molt important. Durant segles, els Elois no necessitaven explicar-se. Formaven part de l'ordre normal de la ciutat. No eren patrimoni. Eren vida quotidiana.

Berga comença a explicar-se a si mateixa (1919-1920)

El canvi arriba pocs anys després. Entre **1919** i **1920**, La Veu de Catalunya publica dues peces molt diferents, però profundament relacionades.

La primera, titulada simplement «**Berga**», presenta la ciutat com un espai amb paisatge, història i caràcter propi. L'article parla de folklore, de tradicions i d'una manera pròpia de ser. És aquí on els Elois encara no apareixen com a protagonistes, però sí que apareix el terreny cultural que farà possible que algun dia ho siguin.

Un any més tard, el 1920, arriba un pas més. La peça «**Ciutats de Catalunya: Berga**» ja no descriu només una població. Berga hi apareix com una ciutat completa: religiosa, industrial, popular, amb identitat pròpia. Quan avui llegim aquell text costa no veure-hi una anticipació del que passarà després. Perquè la festa dels Elois acabarà assumint moltes d'aquestes funcions: representar la ciutat, explicar-la i fer-la visible. Encara no hi ha discursos

patrimonials. Però ja existeix una idea nova: les tradicions comencen a ser observades. I quan una tradició és observada, tard o d'hora acabarà sent interpretada.

Feliços anys vint: els Elois entren al paper, però encara no són notícia

La següent etapa ja no es troba als grans diaris. La trobem en un tipus de publicació molt diferent: El **Full Parroquial de Berga**.

Entre 1924 i 1928 apareixen diverses referències que avui poden semblar modestes, però que tenen un enorme valor històric. El juny de 1924 el *Full* anuncia les funcions religioses habituals. Entre aquestes funcions hi figura la benedicció d'animals. La festa encara no necessitava ser explicada.

El mateix passa el **1927**, quan el *Full* informa dels nous administradors del gremi. La notícia ocupa poques línies. S'hi publiquen noms, càrrecs, responsabilitats. Però en realitat està mostrant una cosa molt important: els Elois funcionaven encara com una estructura organitzada i viva. En aquest cas, cal destacar la figura de "l'abanderado", el banderer dels nostres dies, en la persona de Josep Aspachs Obach.

L'any **1928** s'hi torna a veure el mateix patró quant als administradors. En aquest any, hi consten els següents càrrecs: Pere Armengou Llitjós, Josep Aspachs Obach, Joan Sensada Corominas i Joan Puig Clotet. I, com a "abanderat", Benet Forés Cuberas. S'hi pot copsar sovint una continuïtat de les mateixes famílies en l'organització i desenvolupament de la festa. En aquest cas, Josep Aspachs Obach, anterior banderer, passa a ser administrador. Alhora també s'hi veu ja el cognom Cuberas, una nissaga berguedana que tindrà anys més tard un paper preeminent en la continuïtat de la festa.

El text afegeix també una informació molt rellevant sobre el desenvolupament ritual de la celebració:

«A les 7 de demà, a les escales de Sant Pere, se beneirán els animals, conforme a la consuetud dels anys anteriors».

italanes : BERGA

FULLA PARROQUIAL DE BERGA

El 1924, 70 Núm. de telèfon. Dr. D. Valenti Ferrer. L'Administrador, D. Jaume Ferrer. Circula cada dia a l'edició, en la forma mencionada, a tots els líders d'aquesta Poble Parroquial.

Preu de subscripció: A Berga.—3 ptes. fora A.—Número solt.—50 cèntims

SANTORAL

Dia 30 juny, *Dilluns*: La Commemoració de S. Pau, apòst. El beat Ramon Llull, c.—1 juliol, *Dimarts*: La preciosa Sana de N. Sr. Jeta Crist.—2, *Dimecres*: La Visitació de Ntra. Sra. i Sants. Procs i Martiris, m.—3, *Dijous*: S. Lloç II, pp.—4, *Dijous*: PRIMER DE MES: S. Innocenci, m.—5, *Dissabte*: S. Antoni de Mes, c. i S. Miquel del Sagrament, i Sra. Filomena, v. (Es dissabte primer de mes).—6, *Diumenge*: Dominica IV després de Pentecostes, S. Justa, protom.

FUNCIONS PARROQUIALS (Horari oficial).

Tots els dies de la setmana, misses de punt cada mitja hora; els dies de festa després les cinc i els dies festius després dos quarts de set.—*Dim.*: a dos quarts de set, mes del Sagrat Cor de Jesús, amb exposició de S. D. M.—A les set misses de Comunió general per solemnitzar la Diada de la Bona Premsa.—A les nou i mitja, la Coenxventual, que serà amb exposició de Nostrum, com es de costum; en esta Parroquia i Comunalitat.—A les misses d'onze i onze tres quarts, explicació del Evangeli i Catequisme pel Sr. Ecolòmic.—A la tarda, a les tres Catequisme i a la societat de la Perseverança explicació amb la estrapa.—A les quatre, funció especial dedicada a solemnitzar la festa de la Premsa Caolítica, consistint en exposició de S. D. M. cant del Triangul cantat a dos chors, capella i Poble, amb seró adequat al fi de la festa.—*Dijous festiu*, després les misses de dos quarts de set i dos quarts de set fins dijous, mes del Sagrat Cor de Jesús, solemnitzat en la Coenxventual i Aniversari.—A les vuit del vespre rosari, mes del Sagrat Cor rest.—*Dilluns*, a les set benedicció d'animals a les escales de Sant Pere, amb motiu de les festes dels Elois.

—*Dimecres*, a les vuit del vespre comensal tradicional Quinari al miraculos Sant orat del Castell, amb solemnitat de canto, flors i llum, com de costum en els demés anys, conclouent diumenge amb sermo i adoració.

—*Dissabte*, PRIMER DE MES, a les set misses de Comunió General dels devots del Sagrat Cor al altre major.

—*Dissabte*, primer de mes, a dos quarts de set missa de la Immaculada amb la funció propia de primer diàleg que li dedica la associació de les Filles de Maria.—A les set missa amb orga a Ntra. Sra. de Queralt.

—*Diumenge*, a les set a la capella dels Dolors, missa de comunió general dels Congregats de Maria Immaculada i S. Joan Bpita, de la Salle, amb plànica de preparació pel seu Rei, Vis-Convulsiu; durant la missa rda del Ofici Parvo en Comunió.—A dos quarts de vuit funció a Ntra. Sra. de Queralt; durant la missa, je que no es possible a la tarda per raó del Quinari del Sant-Crist.—Tot lo demés com de costums dels dies de festa.

Obra del Culte para les Iglesies pobres del Bisbat.

El total de pessos, entre ornaments i objectes varis, suma cent noranta cinc, que exposades, en molt escalfant forma, podrem presentar els dies de Pasqua, en una de les sales del Col·legi del Carum. Són els següents: 1 capsa pluvial brodada, 5 casulles; 1 esola; 2 cortines de sagrar; 2 vestits de capó; 7 pàlies; 2 albes; 2 roquets; 8 estoboles d'altir gran; 3 tabolotes de sagristia; 3 cinguls; 21 corporals; 15 cobre-calzers; 18 àms; 43 purificadors; 36 labavos; 15 jocs cintes para àms; 7 cintes para culletes; 6 fidadors i registre cintes-misal. Ja està tot enviat a Tàrraga.

Retenem nostres mercès a tots els que han cooperat amb seus almoines i treball, que ha sigut molt i de gran paciència, especialment en els brodats.

Sin tot a major gloria de Deu i de la Parroquia.

FESTA DE LA BONA PREMSA. Com en anys anteriors el dia de sant Pere no farà aquesta festa en la Parroquia, amb missa de comunió a les set mitja i funció a la tarda amb col·lectes a la missa de comunió, a les dones i onze tres quarts i a la funció de la tarda.

NOTIS BÈ: Han sigut nomenats administradors per les festes de S. Eloi, d'entre'l Gremi dels Elois, els següents:

Lluís Fígols Montaner.—Ramón Aspachs Obach.—Antoni Guirriquet Roledor.—Ramón Bassegates Perarnau.—L'Abanderado: Josep Aspachs Obach.

Nota: Per manca d'espai, guardem per el pròxim número la publicació de la llista de nois i noies de la primera comunió celebrada diumenge d'itín.

1 Font: La Veu de Catalunya; diari català d'avisos, notícies y anuncis: Any XXIX, Núm. 7243 (21 juny 1919) Ed. Vespre. Arxiu de Revistes Catalanes Antiques.

2 Font: Full parroquial de Berga. (1924, 29 juny). Any VII, núm. 26 (324). Arxiu Comarcal del Berguedà, Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya.

3 Font: Full parroquial de Berga. (1927, 19 juny). Any X, núm. [si constaj. Arxiu Comarcal del Berguedà, Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya.

Aquest detall és extraordinàriament interessant perquè documenta explícitament que **l'any 1928 la benedicció dels animals continuava celebrant-se a les escales de Sant Pere** i que es presentava com una pràctica consolidada i tradicional.

ΕΛΟΙΣ: Ηαν σιγνη ανωθεν ανω-
αληθινωσ ανηκεσ ανη:
Περσ Αρμενων Ληξωσ.—Ιωσηφ Α-
παχου Οβιχ.—Ιωαν Σεμωδα Κορομωα.
—Ιωαν Ροιγ Ολιε.
Αληθινωσ Ηανσ: Φορσ Καβαρσ.
Α ιωσ 7 δε δεμαδ, α ιωσ εασησ δε
Σαντ Περσ, εε βενεδιων ελσ ανωθεν, ανω-
θενωσ α ιωσ ανωθεν ιωλεσ ανωθεν.

Font: Full parroquial de Berga, (1928, 24 juny). Any XI. Arxiu Comarcal del Berguedà, Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya.

La premsa berguedana del primer franquisme

Després dels anys convulsos de guerra i postguerra, la premsa local reprèn lentament la descripció de la vida festiva. El **Full Parroquial de Berga de juliol de 1943** continua anunciant la celebració dels Elois. Però aquí s'hi analitza una diferència subtil. Ara ja no apareix només com un acte intern. Comença a explicar-se, anunciar-se i comunicar-se més detalladament. Continua sent una festa religiosa. Continua centrada en la benedicció dels animals. Però ja comença a existir una consciència que allò mereix ser registrat. A més a més, s'hi evidencia una referència als Elois com una festa, que en igualtat de condicions de la Patum, dona identitat i fisonomia al poble de Berga.

«En este mes Berga se solaza en las típicas manifestaciones de la Patum y dels Elois, que le dan especial fisonomía, llenando páginas y más páginas de su historia».

Per als lectors, la primera impressió pot semblar un canvi petit, però realment no ho és, ja que totes les transformacions que vindran després, com la reconstrucció, el folklore, la patrimonialització, la projecció pública, començaran exactament en el moment que la festa deixa de donar-se per descomptada i comença a escriure's.

Quan la festa descobreix que pot desaparèixer (1953-1965)

Hi ha un moment molt concret en la vida de moltes festes tradicionals que acostuma a passar desapercbut. És aquell instant silenciós en què una comunitat s'adona que allò que havia semblat etern pot deixar d'existir. Durant segles, els Elois no havien tingut necessitat de justificar-se. La festa existia perquè existia el gremi, el gremi existia perquè existia una economia basada en el transport animal, i aquella economia sostenia unes pràctiques religioses, uns itineraris urbans, unes jerarquies i una manera concreta d'entendre la ciutat.

Però a mitjan segle XX alguna cosa comença a canviar. La premsa és la primera que ho detecta. No apareix cap titular que anunciï la crisi dels Elois, però quan es llegeixen conjuntament els textos dels anys cinquanta i seixanta s'hi percep una transformació subtil: els articles deixen de donar per descomptada la festa. I en el moment que una tradició deixa de donar-se per segura, comença a explicar-se. Aquest canvi probablement apareix per primera vegada de manera clara en un text que, curiosament, no parla directament dels Elois.

Es tracta del número de setembre de **1953 de la revista Queralt**. És especialment interessant perquè no parla directament dels Elois, sinó que ofereix una **reflexió teòrica sobre el significat de la tradició religiosa i popular**, una idea molt útil per

interpretar després les festes berguedanes.

L'autor defensa que les tradicions no s'han de veure com una simple repetició mecànica del passat ni com una peça de museu. Segons el text, una tradició només continua viva si és capaç de **mantenir la seva essència mentre s'adapta als nous temps**. L'article diferencia entre **tradicions mortes**, que es conserven només per costum o inèrcia, i **tradicions vives**, capaces de renovar-se sense perdre identitat.

El text insisteix que la renovació i la llibertat no impliquen destruir el passat, sinó reinterpretar-lo. En aquest sentit, defensa que les formes externes poden canviar, però que el nucli espiritual i comunitari ha de mantenir-se. El tram final és especialment interessant perquè aplica aquesta reflexió al cas local de **Berga i Queralt**. L'autor posa com a exemple la **devoció mariana a la Mare de Déu de Queralt**, i afirma que si Berga perdés aquesta vinculació espiritual deixaria de ser parcialment ella mateixa.

També hi apareix una frase molt potent: «No hem de pensar mai “així ho hem trobat i així ho deixarem”, perquè això seria momificar les tradicions com en una vitrina de museu; sinó: així ho hem trobat, i ho llegarem als nostres fills millorat, revifecat. Que perduri».

de la nostra manera pràctica d'entendre el cristianisme, no hem de blamar de les nostres tradicions. S'empen, de les que veritablement són tradicions, perquè de vegades volem fer passar per tradicions sacres endèmiques.

Una cosa no és tradicional perquè és antiga, sinó perquè és vivent. Una pràctica sense possibilitat d'adaptació a totes les èpoques de la vida d'un poble no és ja una pràctica tradicional, sinó una remora arcaica. Tradició no vol dir anquilosament, sinó fluència i vida. No és atavisme, sinó perennitat. Magníficament ho diu el Gran Bisbe (1): «és com una solidaritat immensa, com una transmissió i comunicació de vida entre els homes passats, presents i futurs que viuen en un país». Les tradicions dels passats han arribat fins a nosaltres perquè són una cosa viva. Allò que és mort no es pot transmetre.

La Tradició és la manifestació més palesa de l'ànima d'un poble. Poble que té Tradició, té dret a moltes altres coses. Novament l'humana Torras i Bages (2): «...la restauració, la renovació i la llibertat no són altra cosa que la reivindicació de la tradició d'un poble, o sigui d'un esperit propi que es resisteix noblement a desaparèixer, d'un mode d'ésser humà que no vol confondre's amb una forma universal, teòrica i sense vida...»

Cal, però, no confondre la Tradició, contingut total, amb les tradicions particulars. Aquestes són manifestacions parcials de la gran Tradició, que inclou poden desaparèixer individualment sense que s'estroqui la Tradició d'un poble. Són fets verament tradicionals i vivents fins a un punt determinat, però que, de vegades, un canvi de circumstàncies els fa impossibles. Un cas típic: la nostra enyorada festa dels Elois. En aquest cas no està a la nostra mà, ni en les nostres aspiracions, convertir en cuadrèpeds tots els HP que circulen per les nostres carreteres.

Altres manifestacions tradicionals, en canvi, s'adapten perfectament als temps d'ara i són encara susceptibles de

millorament i fins de major adaptació. És perquè han arrelat més profundament en l'ànima popular i no estan tan subjectes a circumstàncies accidentals de temps i de costums. La nostra Patum n'és un cas magnífic.

Ultra aquests fets, hi ha unes creences i uns sentiments que, més que tradicionals, són de l'essència mateixa de la Tradició: Són aquelles creences i aquells sentiments que han plasmat una nacionalitat o que han individualitzat una comunitat humana més reduïda. Una d'aquestes creences i d'aquests sentiments és per nosaltres, berguedans, la pietat mariana conecrada en la nostra devoció a la Mare de Déu de Queralt. Si Berga perdés espiritualment Queralt, ens restaria espiritualment molt poca cosa.

En celebrar la festa del Naixement de Maria i de la troballa de la «nostra» Mare de Déu vindrem la festa de la *Gala de Queralt* com a una manifestació autèntica de la tradició berguedana. Hem de mantenir les nostres tradicions, no per interès, sinó per esperit de superació. Són els pares del futur, però tots són fills del nostre passat, i són les reaccions del passat el que ens empeny cap a l'esdevenidor. No hem de pensar mai «així ho hem trobat i així ho deixarem», perquè això seria momificar les tradicions com en una vitrina de museu; sinó: així ho hem trobat, i ho llegarem als nostres fills millorat, revifecat. Que perduri.

J. A.

- (1) Pròleg a la 2.ª Ed. de «La Tradició Catalana»
(2) *Ibid.*

77

Font: J. A. (1953, setembre). [Article sense títol visible] Queralt (1952–1965). Arxiu Comarcal del Berguedà, Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya.

1956-1959: els Elois comencen a ser memòria

L'abril de 1956, la revista *Ecós* dedica una peça als Elois. Quan es compara amb els fills parroquials dels anys vint i trenta es veu immediatament que alguna cosa ha canviat. El to ja no és administratiu. Ja no s'explica qui és administrador ni quina missa toca. Ara apareix una altra manera d'escriure: més narrativa i més evocadora.

La festa comença a explicar-se com una experiència. Aquest canvi és important perquè vol dir que els Elois comencen a existir també fora del seu moment concret de celebració: es poden recordar, descriure i transmetre. En aquest número, la notícia informa de la participació del Berguedà al “Dia de la Província”, celebrat a Barcelona. L'acte consistia en una gran mostra destinada a presentar els diferents territoris de la província i donar-ne a conèixer els elements més representatius.

Segons el text, la comarca hi va participar amb una **carrossa monumental** elaborada pels artistes del **Cau d'Art** i amb una posada en escena molt pensada simbòlicament. Però el fragment més rellevant és que el text explica que hi havia també representació de la **tradició festiva berguedana**: un conjunt de **cinc cavalleries ricament guarnides i vestides amb indumentària tradicional** en una comitiva que encapçalava el tabal dels Elois i la interpretació del **Ball de Déu**.

La premsa comença a actuar com una segona memòria. I aquesta operació es veu encara més clara en un text extraordinari publicat el **gener de 1959 a Queralt**, sota el títol «**Parlem dels Elois**». Aquest poema-article d'**Àngel Santeulària** i Prat és una de les fonts més interessants que s'ha trobat fins ara perquè **ja no descriu els Elois com una festa, sinó com una experiència emocional i identitària de ciutat**. El text és una evocació poètica de Berga i dels seus rituals populars. L'autor construeix un recorregut sentimental pels espais, sons, olors i celebracions que defineixen la memòria col·lectiva berguedana.

El poema comença evocant el paisatge: fonts i tossals, serrats i torrenteres, boscos i arbres, campanes i silencis urbans. Després apareixen els grans símbols festius de la ciutat: **Sant Marc**, el **Corpus**, la **Patum** i, de manera molt destacada, **els Elois**.

El fragment central dedicat als Elois és especialment interessant:

*«El dia dels Elois és festa bona
i dintre la ciutat creix i ressona
amb lluminàries d'atzets pel carrer.
Aigua escales avall, que tot ho reguen
galledes i barrals que mig neguen
el públic, el cavall i el cavaller.»*

Santeulària i Prat, A. (1959, gener). «Parlem dels Elois». Queralt (1952–1965), p. 11. Arxiu Comarcal del Berguedà, Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya.

1962: la patrimonialització oficial de la festa

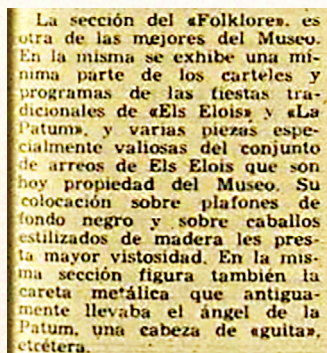
Si haguéssim d'escollir un any simbòlic per entendre el canvi de mirada sobre els Elois, probablement seria **1962**. Aquest any coincideixen dues peces que, llegides conjuntament, expliquen gairebé tota la transformació posterior.

La primera és un article publicat a **Destino (15 setembre 1962)**. Oficialment el text parla del Museu Municipal de Berga, però està parlant del moment en què una comunitat decideix què mereix conservar. L'article defensa que els objectes quotidians també expliquen una ciutat. I entre aquests objectes hi apareixen programes de festa, cartells, elements folklòrics i objectes vinculats amb cavalleries (com els arreus). L'autor defensa una idea sorprenentment actual: els programes de festa major també són patrimoni.

Per primera vegada els Elois entren al museu, com a secció integrada amb la Patum. Quan una festa entra al museu, la societat està reconeixent que tot allò també és herència compartida i llegada de les generacions passades.

I alhora, al mateix temps, apareix un altre text a la revista **Queralt (juliol de 1962)**.

Aquest breu publicat a **Queralt** el juliol de 1962 és especialment interessant perquè mostra un moment molt concret de transició dels Elois: la festa continua existint, però el mateix text deixa entreveure una certa percepció de **canvi i pèrdua del model tradicional**.

Font: M. R. (1962, 15 setembre). «El Museu Municipal de Berga / Los programas de fiesta mayor». Destino, Any XXVI, núm. 1310. Arxiu de Revistes Catalanes Antiques.

La notícia explica que el **24 de juliol** havia recorregut els carrers una marxa a cavall amb un **repicant i arqueològic tabal**, que anunciava l'arribada dels actes dels Elois. El cronista ho presenta com el senyal que torna «la típica i plena festa dels Elois». Però immediatament introdueix un matís molt revelador: «És la festa dels Elois sense Elois». El text informa que l'endemà tindrien lloc els actes habituals, però assenyala que aquests actes es feien **cada vegada amb més esllanguiment** i que al vespre hi hauria un ball a les pistes de la piscina municipal. Tot indica un precedent de decadència i pèrdua de notorietat popular.

Salvar la festa: reconstrucció, patrimoni i nou relat públic (1964-1976)

Hi ha moments en què una festa deixa de celebrar-se simplement perquè toca i passa a celebrar-se perquè algú decideix que val la pena continuar-la.

A Berga, aquest moment arriba durant els anys seixanta. És una dècada decisiva perquè els Elois deixen definitivament enrere el seu sentit original i entren en una nova fase: la de la consciència patrimonial.

Els textos de la dècada anterior ja ho anunciaven. La festa començava a ser recordada. El museu començava a incorporar-ne objectes. La premsa començava a preguntar-se com es conserva una tradició. Però encara faltava convertir aquestes preguntes en acció. I aquí apareix un dels conceptes més importants de tota la història contemporània dels Elois: **la Junta Conservadora**.

El nom és significatiu perquè indica que els Elois han deixat de ser percebuts com una realitat que es manté sola. Ara necessiten una intervenció conscient.

La notícia apareix amb claredat a **Ecós (juny de 1964)**. S'hi explica que la festa necessita ser protegida, revitalitzada i adaptada: «Se han revitalizado las fiestas tradicionales, logrando darles gran auge y esplendor. Para salvar la fiesta popular “dels Elois” se creó una Junta Conservadora bajo el patrocinio Municipal».

Aquest passatge és extraordinàriament rellevant perquè explica directament que els Elois no només evolucionen espontàniament: hi ha una **intervenció conscient de salvaguarda**. El text afirma tres idees:

- Les festes tradicionals s'estan revitalitzant
- Els Elois necessiten ser salvats
- Aquesta recuperació s'articula mitjançant una **Junta Conservadora amb suport municipal**

1965: l'any que els Elois es converteixen en representació mediàticament massiva

L'any següent és probablement un dels moments més extraordinaris de tota la cobertura mediàtica. Si el 1964 havia estat l'any de decidir conservar, el **1965** serà l'any de començar a explicar públicament què vol dir conservar.

La quantitat de retalls localitzats d'aquest any és molt superior a la de períodes anteriors. Quan una festa genera més premsa, acostuma a voler dir que també genera més consciència sobre si mateixa.

Els Elois de 1965 apareixen a la premsa amb una intensitat nova. Un dels textos més interessants és el publicat a **Queralt (abril de 1965)**. És probablement una de les fonts més importants que s'ha trobat fins ara sobre els Elois perquè fa una cosa excepcional: **descriu detalladament com era la festa antiga i reflexiona explícitament sobre la seva transformació**.

L'autor comença observant que la celebració recent dels Elois havia estat menys llúida que altres anys perquè hi havia menys animals. Però immediatament aprofita aquesta constatació per fer una reconstrucció del model tradicional.

Una de les primeres idees fortes és aquesta: la festa havia deixat de ser una celebració espontània del món traginer i començava a convertir-se en una activitat vinculada sobretot a l'equitació. L'article recorda que antigament:

- Participaven **rucs i animals de treball**, no només cavalls.
- Hi havia una presència més popular i transversal.
- Els joves de Berga sovint aprenien a muntar precisament durant els Elois.

Però el fragment central és encara més interessant: «L'antiga festa dels Elois, que havia estat la del gremi més espardenyat de tots, podria començar a tenir un caient finament aristocràtic».

És una observació molt fina i gairebé sociològica. El text suggereix que la desaparició del món traginer i la substitució progressiva pels cavalls podia convertir una festa popular en una activitat més elititzada.

Després l'article fa una reconstrucció extraordinàriament detallada del ritual tradicional. Explica que quan els Elois eren **una festa vivent** d'un gremi, se celebraven sempre el **25 de juliol**.

El programa tradicional incloïa:

- **Passada matinal amb tabal.**
- **Banderer i quatre administradors.**
- Recorregut pels carrers de Berga.
- Concentració de participants.
- **Cavalcada pels principals espais urbans.**
- Culminació amb la **benedicció dels animals a les escales de Sant Pere.**

L'autor descriu fins i tot el recorregut: camí del Roser, plaça de la Creu, Sant Joan, carrer Major, Font Fonda, plaça de Sant Pere, Santa Magdalena, Rasa dels Molins, plaça de les Fonts, Vall, Hospital i retorn cap a Sant Pere.

També recupera elements desapareguts: els **lluminaris i atxes** als carrers, el **tirabol** (tirabou), les **ferradures arrancades de les pedres pels animals**, les esverades freqüents del perill compartit i l'ambient multitudinari. Finalment descriu la cavalcada cap als **Quaranta Pilans**, on tenia lloc la benedicció.

La premsa de Barcelona descobreix els Elois

Aquell mateix any passa una altra cosa molt significativa. Els Elois surten de Berga. O més ben dit: Berga descobreix que els Elois es poden explicar fora de Berga.

Diverses peces de **El Noticiero Universal (1964-1965)** dediquen espai als actes. El juliol de 1965 aquest mateix mitjà publicava un reportatge titulat «La fiesta de San Eloy. Más de 300 años de una tradición».

Aquest article és probablement un dels més rics que s'ha trobat fins ara perquè no només anuncia la festa, sinó que en fa una **interpretació històrica i patrimonial**. El text presenta els Elois com una celebració amb **més de tres segles d'antiguitat**, i en situa els orígens al voltant de **1663**, quan, segons explica l'article, es va construir una capella dedicada a Sant Eloi a Berga i es va crear una confraria vinculada al sant.

La notícia defensa que la festa ja no s'ha d'entendre només com una celebració religiosa o local, sinó com una **expressió tradicional de la ciutat amb valor històric propi**. De fet, el text afirma que els Elois havien estat declarats d'interès turístic, fet que mostrava un canvi important en la manera de presentar la celebració: de pràctica gremial i devocional a recurs cultural i de projecció exterior.

Pel que fa als actes, l'article recull diversos elements tradicionals:

- La **missa solemne i actes religiosos** vinculats al sant.

- El **Ballet d'Adéu o Ballet de Déu**, celebrat a la plaça de Sant Joan.
- La **benedicció de cavalleries**.
- La **cursa eqüestre** i concursos.
- L'entrega de plaques i reconeixements als administradors i participants.

Hi ha un detall especialment interessant: el text explica que el **Ballet d'Adéu** era interpretat per parelles vestides amb indumentària tradicional de l'Alt Berguedà i el presenta com una peça singular de la identitat local. Això indica que als anys seixanta els Elois ja incorporaven una lectura etnogràfica i folklòrica molt marcada.

L'article també subratlla el paper del **gremi dels Elois**, que encara apareix com a subjecte organitzador i dipositari de la tradició, però dins una estructura cada vegada més institucionalitzada, amb participació de l'Ajuntament i presència d'autoritats.

Font: «La fiesta de San Eloy. Más de 300 años de una tradición». (1965, 27 juliol). El Noticiero Universal: diario independiente de noticias, avisos, comercial y de anuncios, Any 77 (34644). Arxiu de Revistes Catalanes Antiques.

1972: el dia que els Elois entren al pressupost municipal

Aquest breu publicat a **Ecós**, l'octubre de 1972, és una font molt petita, però extraordinàriament rellevant perquè aporta una dada institucional molt concreta sobre la situació dels Elois a començaments dels anys setanta.

La notícia reproduïx un **extracte dels acords de l'Ajuntament de Berga** considerats d'interès públic. Entre aquests acords s'informa que: «**Se acordó conceder una subvención de 20.000 pesetas a la Junta Conservadora de "Els Elois"**».

Tot i la brevetat del text, aquesta informació té molt valor perquè confirma que l'Ajuntament no només reconeixia la festa, sinó que **hi destinava recursos econòmics directes**. La notícia no concreta el destí exacte dels diners, però el context dels documents anteriors permet relacionar aquesta subvenció amb l'organització dels actes, el manteniment de les cavalleries i la logística, la reconstrucció d'elements tradicionals i la continuïtat del model impulsat des de la **Junta Conservadora**. Tot i que durant la recerca s'havia vist alguna partida anterior de l'Ajuntament, és cert que eren menors i, per tant, aquesta constitueix una primera gran aportació institucional a la festa.

1973-1976: els Elois descobreixen el teatre

Si els anys seixanta havien servit per salvar la festa, els primers anys dels setanta serviran per descobrir que la conservació no és suficient. I aquí s'activa la producció teatral, amb **La Farsa**.

L'agost de **1973**, **Ecós** publica una notícia que, llegida avui, és extraordinària. L'Agupació Teatral La Farsa explica que ja fa diversos anys que aprofita els dies

dels Elois per representar obres a la plaça del Forn. I aquell any decideix anar un pas més enllà: crear el **Primer Festival d'Estiu de Teatre**. La nota és signada per l'**Agrupació Teatral La Farsa** i explica que ja acumulaven **set anys consecutius de representacions teatrals a la plaça del Forn coincidint amb Sant Jaume, festa dels Elois**. Segons el text, l'èxit de públic havia animat l'entitat a impulsar els **Primers Festivals d'Estiu**, que no només incloïen actuacions pròpies, sinó també la participació de **grups destacats del Teatre Independent de Barcelona**.

El **1976**, *Ecos* documenta la celebració dels **Quarts Festivals d'estiu**. Entre les obres programades n'hi ha diverses procedents del circuit del **Teatre Grec de Barcelona**. És una notícia fascinant perquè vol dir que durant els Elois Berga ja no només mira cap a dins, sinó que també es connecta amb els grans circuits culturals del país.

Els Elois des de 1980: canvis en la dimensió mediàtica

Un element que també resulta especialment interessant del conjunt de fonts analitzades és observar que, a partir de la dècada de 1980, la presència específica dels Elois a la premsa es redueix notablement, almenys dins del corpus documental consultat. Mentre que entre els anys cinquanta i setanta s'hi troba una producció relativament abundant de cròniques, articles de reflexió, reconstruccions històriques i seguiment dels actes —especialment a revistes com Queralt, Ecos o fins i tot mitjans d'abast superior com El Noticiero Universal—, en els períodes posteriors les referències es tornen més puntuals i sovint apareixen integrades dins d'un relat més ampli sobre la vida cultural o institucional de Berga. Aquest fet no sembla indicar necessàriament una pèrdua d'importància de la festa, sinó possiblement un canvi de paradigma comunicatiu. Els Elois deixen progressivament de ser percebuts com un fenomen excepcional que cal explicar i passen a formar part del paisatge cultural assumit de la ciutat. Alhora, també coincideix amb una transformació general dels mitjans locals: disminució del paper de les revistes culturals tradicionals, aparició de noves formes de comunicació i menor espai dedicat a cròniques extensives sobre celebracions populars. En aquest sentit, més que desaparèixer de l'esfera pública, els Elois semblen entrar en una fase de normalització simbòlica: continuen presents, però ja no necessiten generar el mateix volum de discurs mediàtic per mantenir el seu lloc dins la memòria col·lectiva berguedana. Es pot parlar d'un retorn a **una narrativa més historitzant** en les mencions als Elois dins la premsa berguedana (com inicialment en els fulls parroquials). Per això, es destaquen alguns dels articles següents:

1983: quan inaugurar una carretera també és celebrar els Elois

Hi ha una notícia que, llegida sola, podria semblar completament aliena a la història de la festa. L'any 1983, la revista Ciutat informa de la inauguració del nou accés entre **la Valldan i Sant Llorenç**. Aparentment no té res a veure amb els Elois, però l'acte es fa coincidint amb la festa, amb tot el rerefons ideològic i simbòlic que comporta. En la història local, i també en la global, sovint es copsen unes teòriques coincidències entre els fets "monumentals" de les obres de govern i les dates de festivitats simbòliques.

2011: participar als Elois com una forma de ser berguedà

Després dels grans relats dels seixanta i setanta, els textos més recents són

«I Festival d'estiu de teatre»

«Nota de l'Agrupació Teatral La Farsa.

Son ja set anys de continuïtat en les representacions teatrals de la Plaça del Forn en el dia de Sant Jaume, festa dels Elois. La bona acollida del públic ens encoratja a organitzar els Primers Festivals d'estiu en els quals hem ofert, a més de la nostra actuació, la de dos destacadíssims grups del Teatre Independent de Barcelona. No cal dir que el nostre desitg és que aquests Festivals es converteixin també en una manifestació cultural clàssica en els estius de la nostra ciutat. Agraïm les col·laboracions de l'Excm. Ajuntament i de l'Excm. Diputació Provincial i també al públic que amb la seva constant assistència ens ajuda a continuar la nostra tasca».

Font:

«I Festival d'Estiu de Teatre». *(1973, agost). Ecos (1956-1982). Arxiu Comarcal del Berguedà, Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya.*

diferents. L'any **2011**, Montbordó publica un text dedicat a recordar la figura de **Joan Selva Esquius**. És una peça memorialística, que parla de família, de feina, de poble i d'aficions. I gairebé al final apareix una frase senzilla: « que participava activament a la Patum i als Elois ». Pot semblar una menció menor, però és preciosa perquè indica una cosa molt important: Els Elois ja no necessiten explicar-se ni justificar-se, formen part del que significa haver viscut aquí. No són només una festa. Són una manera d'habitar una comunitat, a través de cadascun dels seus individus, i són una expressió d'una identitat comuna.

2021: els Elois com a espai d'acollida

L'últim gran salt apareix a **Baridana (2021)**. Després d'uns anys marcats per la pandèmia, la revista arrelada a les valls del Pedraforca parla de la recuperació de trobades, activitats i celebracions. Entre aquestes apareix una menció que pot semblar petita, però que resumeix tot el segle. S'explica que el **Ball de les Cosses de Gósol** es representa a Berga durant els Elois.

I aquesta escena explica gairebé tota la història, perquè la festa ja no és només allò que conserva, sinó que també és allò que acull. Els Elois han deixat de ser exclusivament una celebració sobre si mateixa. S'han convertit en un espai capaç de generar relacions, entre altres pobles, tradicions i maneres de fer cultura. I probablement aquesta és la millor definició possible d'una tradició viva.

Conclusions: cent anys de mirar els Elois

Quan s'inicia una recerca a partir de premsa històrica és fàcil caure en una idea aparentment evident: pensar que els diaris i les revistes serveixen sobretot per reconstruir els fets. Saber qui hi era, quants animals van participar, quin recorregut es va fer, qui presidia l'ofici religiós o quina activitat es va representar cada any. En certa manera, la premsa compleix també aquesta funció i, de fet, sense moltes de les peces conservades avui seria impossible reconstruir alguns episodis de la història dels Elois. Però a mesura que s'han anat llegint i posant en relació més d'un segle de retalls, ha anat apareixent una idea molt més interessant: els articles no expliquen només què passava durant la festa, sinó sobretot què pensava cada moment històric sobre la mateixa festa.

Aquesta observació és important perquè una celebració no es transforma únicament quan canvien els seus actes, els seus participants o els seus escenaris. També es transforma quan canvia la manera com una comunitat decideix explicar-la. I precisament això és el que permet observar aquest recorregut pels mitjans. Mirats conjuntament, els textos que van des dels primers anys del segle XX fins a l'actualitat no dibuixen una evolució lineal ni inevitable, sinó una successió de mirades diferents sobre una mateixa realitat.

Els primers textos pràcticament no necessiten parlar dels Elois. I això, lluny de ser una absència, és probablement una de les dades més reveladores de tota la recerca. Els Elois encara formen part del funcionament ordinari de la ciutat. No són percebuts com a patrimoni ni com a folklore, tampoc com un espectacle ni com una tradició excepcional que calgui explicar. Formen part d'una estructura viva que tothom coneix i entén. Els fulls parroquials dels anys vint i trenta en són un bon exemple: anuncien administradors, oficis religiosos, benediccions i celebracions amb absoluta naturalitat, sense necessitat de contextualitzar ni justificar res. Els articles no expliquen els Elois perquè el lector ja sap perfectament què són.

Però aquest equilibri comença a modificar-se lentament a partir dels anys cinquanta. És llavors quan apareix una emoció nova dins els textos: la consciència que alguna cosa està canviant. Els articles ja no només informen; comencen a recordar. Els relats incorporen una mirada més evocadora i apareix una idea que serà central durant les dècades següents: la memòria arriba abans que el patrimoni. Primer una comunitat detecta que el món que havia sostingut una tradició està canviant; després decideix conservar-la. I això és exactament el que sembla passar amb els Elois.

Revistes com Queralt o Ecos són especialment interessants perquè probablement són les primeres que entenen que el problema no és que la festa deixi de celebrar-se, sinó

que deixa de tenir el mateix paper dins la societat. És una diferència subtil, però decisiva. La majoria de tradicions no desapareixen de manera sobtada; sovint continuen existint, però deixen d'ocupar el lloc central que havien tingut. En el cas dels Elois, la desaparició progressiva del món dels animals de treball, dels gremis i d'una determinada estructura urbana obliga la ciutat a formular una pregunta nova: com es manté viva una festa quan desapareix el món que l'havia creada?

La resposta que Berga sembla trobar és especialment interessant perquè no consisteix ni en reconstruir mecànicament el passat ni en abandonar la celebració. El que fa és reinterpretar-la. I la premsa participa activament d'aquest procés. Quan apareix la Junta Conservadora, el llenguatge periodístic deixa de parlar només de cavalls o d'actes i comença a parlar de conservació. Quan El Noticiero Universal descobreix els Elois i els explica fora de Berga, la festa deixa de ser només una celebració local i es converteix també en singularitat cultural. Quan Destino incorpora els Elois dins el relat del Museu Municipal i els seus objectes entren en una lògica patrimonial, el que es posa en joc ja no és només la continuïtat de la festa, sinó el seu valor com a expressió cultural. I quan durant els anys setanta la celebració comença a acollir festivals de teatre o noves activitats, el debat deixa de ser exclusivament sobre tradició i passa a ser també sobre producció cultural.

Curiosament, un altre element que emergeix de la lectura del conjunt documental és que, a partir dels anys vuitanta, els Elois semblen perdre centralitat dins el relat periodístic, almenys en les fonts analitzades. La presència de la festa a la premsa es redueix i les referències es tornen més puntuals i sovint integrades dins relats més amplis sobre cultura local, activitat municipal o vida associativa. Aquest fet no sembla indicar necessàriament una pèrdua de rellevància de la celebració, sinó probablement el contrari: els Elois deixen de ser percebuts com una realitat en risc o excepcional i passen a formar part del paisatge cultural assumit de la ciutat. La festa continua existint, però ja no necessita generar el mateix volum de discurs per mantenir el seu lloc dins la memòria col·lectiva.

Aquesta és probablement la gran conclusió que deixa aquest recorregut. Els Elois no han arribat fins avui perquè hagin quedat congelats en el temps. Han arribat fins avui perquè han canviat. I encara que aquesta afirmació pugui semblar paradoxal en una festa tradicional, probablement és l'única manera que una tradició sobrevisqui: no repetint exactament allò que havia estat, sinó mantenint allò que la feia significativa.

Quan avui es parla dels Elois és fàcil quedar-se amb els seus elements més visibles: els cavalls, la remullada, les cavalcades, les ferradures, les banderes o els rituals que encara es mantenen. Tot això és important. Però els diaris ens ensenyen una altra cosa. Ens mostren que darrere aquests símbols hi ha hagut generacions de persones que han decidit continuar celebrant, adaptar i reinterpretar la festa; que hi ha hagut moments de dubte, tensions, desacords i transformacions; que hi ha hagut èpoques en què semblava que els Elois podien perdre centralitat i que, tot i així, han continuat trobant noves formes d'existir.

Potser perquè, al final, els Elois no han estat mai només una festa dels cavalls. Tampoc només una celebració religiosa ni exclusivament patrimoni. Han estat una manera que Berga ha tingut d'explicar-se a si mateixa. I això és precisament el que conserven els papers. Quan avui llegim un article de 1927, una reflexió de Queralt dels anys cinquanta, una crònica d'El Noticiero Universal dels seixanta o una nota contemporània, no només estem llegint què va passar aquell any. Estem llegint què considerava important aquella generació, què volia conservar i què pensava que valia la pena transmetre.

Per això la premsa és tan valuosa, perquè conserva una cosa que sovint no queda ni als programes ni als cartells: conserva la mirada. I rellegir avui tots aquests textos no és només un exercici d'història local. **És una manera de recordar que cada generació hereta una festa, però també decideix quin sentit li vol donar.** Potser aquesta és, en última instància, la millor definició possible dels Elois: una tradició que continua existint perquè mai no ha deixat de reinterpretar-se i que, mentre continuï trobant persones disposades a explicar-la, encara tindrà moltes pàgines per escriure.

Programa d'actes d'**Els Elois** 2026

DISSABTE, 18 DE JULIOL

19:30 h **El tomb Encantat**

El Penina i la Gosolana sortiran al carrer, acompanyats d'altres gegants convidats i al ritme d'una xaranga.

Inici: plaça Cim d'Estela

Organitza: La Bauma dels Encantats

DIJOURS, 23 DE JULIOL

21:30 h En el marc del SonaB, festival dels vespres d'estiu:
Concert d'Anna Roig i Carles Belda, "Passar-la bé".
Plaça de la Pietat.

DIVENDRES, 24 DE JULIOL

- 18 h **Festa de l'escuma**
Per a tots els infants... una bona remullada!
Pl. Pietat
- 19 h **Presentació del programa d'Els Elois 2026.**
Sala de sessions de l'Ajuntament de Berga.
"Els Elois: una mirada centenària de la premsa berguedana" a càrrec de l'historiador **Aleix Calle**

DISSABTE, 25 DE JULIOL

Tot el dia **Mostra** de diferents oficis tradicionals: en diferents llocs del carrer Major podreu veure com treballen la fusta, les botes, com fan llana, etc. d'una manera tradicional.

- 12 h **Anunciament de la festa**
El tabaler acompanyat per la formació musical **Entrompats Street Band** farà la tradicional passada per anunciar l'inici de la festa d'Els Elois.
Inici davant la Residència Sant Bernabé i finalització a la plaça de les Fonts.
Els gegants de **La Bauma dels Encantats** s'afegiran a la passada a la plaça de la Creu. Ballaran el Ballet de Déu a la plaça Sant Joan i a la plaça Santa Magdalena.
Col·labora: La Bauma dels Encantats

De 16:30

- a 17 h: **Taller de Traginers**
C. del Programari Lliure. Espai antic SES Serra de Noet.
De caràcter didàctic i demostratiu, és d'assistència obligatòria pels infants (menors de fins a 12 anys, que muntaran els rucs) i els adults (majors d'edat, que acompanyaran els infants a peu) que desitgin participar en les passades de dissabte a la tarda i diumenge al matí.
Inscripcions a través del web de l'Ajuntament de Berga i

de manera presencial a l'Oficina d'Atenció a la Ciutadania (OAC) de l'Ajuntament de Berga, fins al 23 de juliol.

(*) RECORREGUT

- 17:30 h **Recollida dels rucs**
C. del Programari Lliure. Espai antic SES Serra de Noet.
Per als infants (menors de fins a 12 anys, que muntaran els rucs) i els adults acompanyants (majors d'edat) que hagin realitzat el **Taller de Traginers** el mateix dissabte a la tarda. L'adult acompanyant serà el responsable de l'animal fins a retornar-lo al lloc de sortida.
- 18:30 h **Passada (*) i Tirabou**
El tabaler, el banderer, les administradores i administradors, acompanyats per la Cobla Ciutat de Berga, iniciaran la passada al Pg. Abeuradors, antic Cal Passasserres.
- 19 h **Audició de sardanes** a càrrec de la **Cobla Pirineu**.
Plaça Viladomat
Col·labora: Colla Sardanista Cim d'Estela.
- 20 h **Escenificació teatral 'El rapte de la núvia'**
Al llarg del carrer Major
Col·labora: Agrupació Teatral la Farsa.
- 23 h **Concert** a càrrec del grup berguedà de versions de pop-rock **VINTAGE**
Plaça del Forn.

Cal Passasserres
Pg. Abeuradors
C. Bruc
C. Comte Oliba
C. Pio Baroja
Pl. Font del Ros
C. Aurora Bertrana
Ctra. Sant Fruitós
C. Roser
Pl. de la Creu
Pl. Sant Joan
C. Major
C. M. de Déu dels Àngels
C. Buxadé
C. Borredà
Pl. Santa Magdalena
C. Buxadé
C. Harmonia
C. Mn. Espelt
Ctra. de Ribes
Pg. Indústria
Ronda Moreta
Pl. de la Creu
C. Roser

DIUMENGE, 26 DE JULIOL

(**) RECORREGUT

Pl. Font del Ros

C. Pío Baroja

C. Comte Oliba

C. Roser

C. Major

C. Mare de Déu dels Àngels

C. Buxadé

C. Borredà

C. Pietat

Pl. Santa Magdalena

C. Buxadé

Pl. Sant Pere

8 h **Recollida dels rucs**
C. del Programari Lliure.
Espai antic SES Serra de Noet.
Per als infants (menors de fins a 12 anys) i els adults acompanyants (majors d'edat) que hagin realitzat el **Taller de Traginers** dissabte al matí. L'adult acompanyant serà el responsable de l'animal fins a retornar-lo al lloc de sortida.

8:45 h **Passada (**)**
Inici a la Font del Ros

10:15 h **Benedicció dels animals**
Plaça Santa Magdalena
Esmorzar de coca, xocolata i barreja.
Col·labora: Veïnat de la plaça Santa Magdalena.

11:30 h **Missa**
Església de Sant Francesc
Cantada per la **Coral Queraltina** en honor a Sant Eloi, amb l'assistència del gremi, les autoritats, el banderer, administradors i administradores.

11:30 h **Boda típica de l'Alt Berguedà**
El padrí acompanyarà el nuvi des de l'antiga casa Bartrina (Pl. de la Creu) a l'Església de Sant Francesc. A continuació, anirà a buscar la núvia a ca l'Andreu Borràs (C. de Marcel·lí Buxadé) i es dirigiran a l'església de Sant Francesc amb l'acompanyament dels **Entrompats Street Band**.
Durant la missa, es repartiran els tradicionals panellets. En acabar, la comitiva es dirigirà a la Pl. de Sant Joan, pel vall de Codós (Actual Ronda de Queralt), on es dansarà el **Ballet de Déu (o de l'Adéu)**
Col·labora: Agrupació Teatral la Farsa

13:30 h **Acte de lliurament de les ferradures**
Sala de sessions de l'Ajuntament de Berga

19 h **Ball popular amb Dolfi i Fermí Duet**
Plaça Viladomat
En cas de pluja, el ball se celebrarà a l'Hotel d'Entitats
(C. Mestre de Pedret, 2)

DILLUNS, 27 DE JULIOL

FESTA DE SANTA ANNA AL CARRER MAJOR

12 h **Vermut poètic** a la **Vermuteria** (C. Major, 51)

13 h **Passacarrers** amb imatgeria festiva

18:30 h **Ball en línia** davant de la imatge de Santa Anna

20 h **Piscolabis i ball** amb **Fermí Riu**, a la plaça del Forn

DIMARTS, 28 DE JULIOL

21:30 h **Presentació del projecte** dels pressupostos participatius a partir del **recull d'entrevistes de memòria oral del Barri Vell** i **projecció de dos vídeos**. L'acte anirà a càrrec d'Albert Rumbo i Dani Perona.

Administradores i administradors 2026:

Maria Florencia Sepúlveda Lucero
Alexandre Ramírez Fernandes
Laura Corralo Polo
Albert Peñaranda Riu
Sara Costa Puig
Joan Salas Santandreu
Gemma Ballarà Madrid
Oriol Costa Reyes

Tabaler 2026:

Liam Cuberas Gallego

Banderer 2026:

Martin Rodriguez Codina

Balladors del Ballet de Déu 2026:

Pol Calsina Fígols
Judit Gonzalvo Colmena
Ferran Corominas Cutal
Clàudia Ballarà Tort

Nuvis 2026:

Lluc Fígols Molina
Mariona Raja Castillo

La Junta Conservadora d'Els Elois ha decidit atorgar la Ferradura del gremi a:

Ferradura D'argent

Banderer 2025: Daniel Duran Arias

Ferradures De Bronze

Aleix Calle Padullés
Sofia Muñoz Sala
Familia Serra Martí
Família Pradós Espel
Albert Dorna Pujol
Montserrat Magrané i Delfín

Administradores i Administradors 2025:

Joan Huesca Vancell
Gemma Tor Fàbregas
M. Àngels Tarrés Mayol
Toni Pons Guix
Maria Montserrat Canal Rosell
Josep Pons Fuster
Montserrat Soler Badia
Antoni Sales del Barco

Nuvis 2025:

Ferran Corominas Cutal
Mariona Amado Caldera

RECOMANACIONS

IMPORTANT:

- S'apel·la al sentit comú de la ciutadania i **es demana l'ús moderat de l'aigua** durant la passada de diumenge al matí.
- **Taller de Traginers.** De caràcter didàctic i demostratiu, és d'assistència obligatòria pels infants (menors de fins a 12 anys, que muntaran els rucs) i els adults (majors d'edat, que acompanyaran els infants a peu) que desitgin participar en les passades de dissabte a la tarda i diumenge al matí.
Inscripcions a través del web de l'Ajuntament de Berga i de manera presencial a l'Oficina d'Atenció a la Ciutadania (OAC) de l'Ajuntament de Berga, fins al 23 de juliol.
- Els infants (menors de fins a 12 anys) i els adults acompanyants (majors d'edat), que realitzin el **taller de traginers** el dissabte al matí, podran recollir els rucs a la zona habilitada abans de l'inici de les passades de dissabte i diumenge (vegeu programa). L'adult acompanyant serà el responsable de l'animal fins a retornar-lo al lloc de sortida, (C. Programari Lliure, antic espai del SES Serra de Noet).
- Els infants que vagin a sobre de les muntures han de portar obligatòriament un casc de protecció propi, aportat per cada participant.

NO TIREU, EN CAP CAS, AIGUA DIRECTAMENT A LA CARA DELS ANIMALS.

- **NO S'ADMETRÀ A LES PASSEDES (NI DISSABTE, NI DIUMENGE) LA PARTICIPACIÓ DE CAVALLS O RUCS QUE NO SIGUIN ELS FACILITATS PER L'ORGANITZACIÓ.**

La festa d'Els Elois es podrà seguir en directe per la Televisió del Berguedà. El diumenge 26 de juliol, a partir de les 11.30 h, s'emetrà un programa especial en directe des de la plaça de Sant Joan, on es podran veure les imatges de la passada de dissabte, les remullades de diumenge, la boda típica i, al migdia, el Ballet de Déu.

Organitza:

Ajuntament
de **Berga**

**JUNTA
CONSERVADORA
D'ELS ELOIS**

Amb el suport:

**Diputació
Barcelona**

Generalitat
de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Col·laboren:

**La Bazima
dels Encantats**

Veïnat de la
plaça Santa Magdalena

Associació de Veïns i
veïnes del carrer Major

Imatges d'arxiu:

© **Josep Deseuras. Arxiu Comarcal del Berguedà**

Disseny, maquetació i il·lustració:

Rubén Torres